

پیش بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی

صدیقه یوسفلی^۱، فریده بیکدلو^۲، مهرداد جعفری^۳، زهرا عزیزی^۳، عطاء جعفری^۵

^۱ کارشناسی ارشد، فلسفه تعلیم و تربیت، دانشگاه بوعلی سینا، اداره آموزش و پرورش شهرستان ابهر، آموزشگاه سمیه ۰۹۱۹۶۱۰۹۰۹۲

susefli1363@nai.com

^۲ کارشناسی روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور قیدار، اداره آموزش و پرورش شهرستان قیدار، ۰۹۳۸۰۳۶۸۹۸۵

^۳ کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور ابهر، اداره آموزش و پرورش طارم، *jfrym7465@gmail.com*

^۴ کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد طارم، اداره آموزش و پرورش طارم، *z.azizi734@gmail.com*

^۵ کارشناسی ارشد، برنامه ریزی شهری، دانشگاه گیلان، اداره آموزش و پرورش طارم، *ata.jafari54@gmail.com*

چکیده

هدف پژوهش حاضر، پیش بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی بود. روش پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی بوده و جامعه آماری آن، شامل کلیه دانش آموزان پایه پنجم و ششم شهر قیدار بود که با استفاده از فرمول تاباکینگ ۸۵ نفر با روش نمونه گیری خوشه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری داده ها از سه پرسشنامه استاندارد احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات (۲۰۰۴)، خودکارآمدی تحصیلی مورگان و همکاران (۱۹۸۴)، اشتیاق تحصیلی اسکافیلی و همکاران (۲۰۰۲) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل عاملی و ضریب رگرسیون) استفاده شد. یافته ها نشان دادند که بین احساس تعلق به مدرسه و مولفه های آن با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت ($P \leq 0/05$). همچنین بین خودکارآمدی و مولفه های آن با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت ($P \leq 0/05$). نتایج ضریب رگرسیون نیز نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی پیش بینی کننده قوی تری برای اشتیاق تحصیلی بود ($P \leq 0/05$).

واژگان کلیدی: احساس تعلق به مدرسه، خودکارآمدی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی.

۱- مقدمه

۱-۱- بیان مساله

رشد و بالندگی هر جامعه ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است. نظام آموزشی زمانی می تواند کارآمد و موفق باشد که عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را در دوره های مختلف مورد توجه قرار دهد. شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان، رویکردی مناسب در جهت برنامه ریزی، توسعه و تکامل برنامه های آموزشی ایجاد می کند تا به وسیله آن بتوان بهترین نتایج ممکن را هم برای توسعه آموزشی مورد نظر و هم برای دانش آموزان رقم زد. بیش از سه دهه از زمانی که پژوهشگران علاقه مند به امر تعلیم و تربیت در تلاش گسترده خود برای شناسایی عوامل مرتبط با عملکرد تحصیلی، مفهوم اشتیاق را معرفی کردند، می گذرد (قدمپور و همکاران، ۱۳۹۶). اشتیاق تحصیلی یک منادی مهم در یادگیری می باشد و اشتیاق در نتیجه مشارکت در زمینه آموزشی زمانی اتفاق می افتد که دانش و یادگیری توسط دانش آموز ارزش گذاری و به کار رفته شود (عطارد و هولمز^۱، ۲۰۲۰). اشتیاق عبارت است از تعامل انرژی، وقت و زمانی که فراگیران به فعالیت های آموزشی اختصاص می دهند. کانر^۲ (۲۰۱۶) اشتیاق تعهد یا سرمایه گذاری فراگیر در رابطه با فعالیت های یادگیری است و چیزی بیش از یک وضعیت هیجانی گذرا و خاص است و به

^۱ . Attard & Holmes

^۲ . Conner

یک حالت پایای سرایت‌کننده و هیجانی - شناختی اشاره دارد که روی یک موضوع، واقعه یا رفتار خاص متمرکز می‌شود (اکومولاف^۱ و همکاران، ۲۰۱۳؛ صیادی و سلیمانی، ۱۴۰۱). در زمینه اشتیاق تحصیلی اعتقاد بر این است که دانش‌آموزان دارای ابعاد رفتاری (رفتارهای از روی رغبت و تکالیف درسی) عاطفی (احساسات و علایق مثبت نسبت به تحصیل) و شناختی (نیروگذاری روانشناختی در امر یادگیری) هستند که هر کدام به نحوی سازگاری تحصیلی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد (دینسر و دوگانای^۲، ۲۰۱۷). دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی بالایی دارند انرژی فراوانی برای انجام تکالیف درسی داشته، هنگام مطالعه احساس غرور می‌کنند و آنچنان مجذوب مطالعه و یادگیری می‌شوند که زمان را فراموش می‌کنند. بنابراین بدیهی است دانش‌آموزان مشتاق‌تر به تحصیل احساس موفقیت و رضایت بیشتری از مدرسه و تحصیل داشته باشند و در مقابل مشکلات تحصیلی روزمره، پاسته‌تر باشند (شوفله و سالانوا^۳، ۲۰۰۰؛ میخک و مرادی، ۱۴۰۱). دانش‌آموزان مشتاق‌تر می‌توانند بواسطه خودپنداره تحصیلی مثبت و همچنین استفاده از مهارت‌های مختلف تحصیلی، نگرش مثبت‌تری نسبت به تحصیل داشته باشند و از نظر ذهنی موفقیت بیشتری را تجربه کنند. عوامل فردی و محیطی متعددی می‌توانند بر اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار باشند که از جمله می‌توان به احساس تعلق به مدرسه اشاره نمود.

احساس تعلق به مدرسه مربوط به دانش‌آموزانی است که فکر می‌کنند در مدرسه مورد مراقبت قرار می‌گیرند و در مدرسه به شکلی موفق عمل می‌کنند. احساس تعلق به مدرسه به عنوان یک حالت روانشناختی است که در آن دانش‌آموزان احساس می‌کنند خود و دیگر دانش‌آموزان مورد مراقبت و حمایت از طرف مدرسه هستند تعریف شده است (هاشم‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱). اشتیاق تحصیلی به حالت عاطفی مثبت دانش‌آموزان نسبت به تحصیل و مدرسه اشاره دارد و وجود آن در میان دانش‌آموزان باعث می‌شود که اشتیاق شناختی آنان در چارچوب فعالیت‌های مدرسه‌ای و علمی رشد یابد و این موضوع دانش‌آموزان را از حالت منفی نظیر خستگی و فرسودگی محافظت می‌کند (پیتارینن، ساینی و پیهالتو^۴، ۲۰۱۴؛ شگری و همکاران، ۱۳۹۸). در صورتی که محیط مدرسه بتواند نیازهای اصلی نوجوانان را در این سن برآورده کند باعث ایجاد تعلق خاطر یا احساس تعلق به مدرسه می‌شود. این نیازها عبارتند از ثبات، افزایش موقعیت‌های استقلال فردی، فرصت‌هایی برای رقابت، مواظبت و حمایت از دانش‌آموز و پذیرفته شدن در جمع دوستان (روا، استوارت و پاترسون^۵، ۲۰۰۷؛ نامدار و همکاران، ۱۳۹۹). وقتی افراد خود را به عنوان عضوی از یک گروه یا طبقه اجتماعی طبقه‌بندی می‌کنند، نوعی حس تعلق به وجود می‌آید. این حس تعلق نیز ممکن است به وسیله فرایندهای پویا مانند تمایل به ارتقای خود یا خود اثباتی و خود سازگاری برانگیخته شود. برخورداری تعلق به مدرسه علاوه بر ایجاد محیطی سالم برای نوجوانان در راستای کسب شخصیت مستقل و اجتماعی شدن بازده‌های تحصیلی مثبت نیز دارد (نریمانی و اسرافیلی، ۱۳۹۷).

متغیر دیگری که می‌تواند بر اشتیاق تحصیلی اثرگذار باشد، خودکارآمدی تحصیلی است. خودکارآمدی تحصیلی شامل اطمینان به توانایی خود در انجام موفقیت‌آمیز تکالیف در کلاس، اطمینان به توانایی خود در انجام موفقیت‌آمیز تکالیف در بیرون از کلاس، اطمینان به توانایی خود در تعامل با دیگران در نظام آموزشی و اطمینان به توانایی خود در مدیریت و سازگاری موفقیت‌آمیز کار، خانواده و نظام آموزشی می‌باشد (نریمانی و قریب‌بلوک، ۱۳۹۸). بندورا^۶ معتقد است که باورهای خودکارآمدی افراد چگونگی احساس، تفکر، برانگیختن، رفتار کردن و به طور کلی پیشرفت افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند و به توانایی‌هایشان در انجام کاری باور دارند احتمالاً در آن فعالیت شرکت خواهند کرد اما افرادی که خودکارآمدی کمتری دارند ممکن است از انجام آن خودداری کنند. در بعد تحصیلی، خودکارآمدی به مجموعه باورهای فراگیران در مورد توانایی - هایشان در انجام تکالیف اشاره دارد (شانک و زیمرمن^۷، ۱۹۹۸؛ میخک و مرادی، ۱۴۰۱). افراد با خودکارآمدی تحصیلی بالا از فرایندهای فکری سطح بالاتر از قبیل تجزیه و تحلیل، ارزشیابی و ترکیب برای حل مسائل تحصیلی استفاده می‌کنند و خود را در تکالیف چالش‌انگیز موفق تصور می‌کنند، در حالی که افراد با خودکارآمدی تحصیلی پایین از فرایندهای فکری سطح پایین‌تر از قبیل دانش، بازشناسی، بازخوانی و به یادآوردن برای حل مسائل تحصیلی استفاده می‌کنند و خود را در تکالیف چالش‌انگیز ضعیف یا ناموفق تصور می‌کنند.

مطالعات نشان می‌دهد که یکی از مشکلات مهم نظام‌های آموزشی میزان پایین بودن اشتیاق تحصیلی و متعاقب آن افت تحصیلی از سطوح ابتدایی به سمت سطوح بالاتر تحصیلی است که با ائتلاف هزینه‌های جاری، سرخوردگی و از دست رفتن روحیه فراگیران، خسارات زیادی را به یادگیرندگان و جامعه وارد می‌کند. از سوی دیگر با شیوع کووید ۱۹ و مجازی شدن آموزش‌ها، عدم انعطاف و تنوع در برنامه‌های آموزشی سبب پایین

1. Akomolafe

2. Dinçer & Doğanay

3. Schufeli & Salavona

4. Pietarinen, Soini, & Pyhalto

5. Rowe, Stewart & Patterson

6. Bandura

7. Schunk & Zimmerman

آمدن احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان شده است. آشنایی با عوامل تأثیرگذار بر اشتیاق تحصیلی برای دست-اندرکاران تعلیم و تربیت اعم از خانواده‌ها و نهادهای آموزشی حایز اهمیت است تا زمینه‌های ارتقای آن برای دانش‌آموزان فراهم شود. از اینرو محقق در این پژوهش بدنبال پاسخگویی به این سوال است که آیا احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی می‌توانند پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان باشند؟

۲-۱- مبانی نظری

۱-۲-۱- اشتیاق تحصیلی

فردریکس، بلومفیلد و پاریس^۱ (۲۰۰۴) معتقدند اشتیاق تحصیلی معمولاً به عنوان ساختار انگیزشی به کار برده می‌شود که منعکس‌کننده تعهد یادگیرنده نسبت به تحصیل است. ساکلوفسک^۲ و همکاران (۲۰۱۲) نیز معتقدند که اشتیاق تحصیلی سازه‌ای است که عملکرد تحصیلی را به طور مثبت پیش‌بینی می‌کند (قدمپور و همکاران، ۱۳۹۶). اشتیاق را به عنوان تمایلی قوی بر صرف انرژی و وقت در فعالیتی که افراد دوست دارند و مهم تلقی می‌کنند تعریف می‌کنند. این تکالیف تکالیف خود تعریفی تند و نشان‌دهنده مشخصه‌های مرکزی از هویت فرد می‌باشند. رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت مربوط است به عنوان سازه اشتیاق تحصیلی اطلاق می‌شوند (نریمانی و اسرافیلی، ۱۳۹۷). اشتیاق بیانگر حس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه، شناسایی مدرسه، حس ارتباط با دیگران و اشتیاق به انجام تکالیف درسی است. پژوهشگران آمریکای شمالی در دهه ۱۹۸۰ اشتیاق را شامل سه جز شناختی، عاطفی و رفتاری می‌دانند. جز شناختی به سرمایه‌گذاری دانش‌آموزان در تکالیف مدرسه و همچنین اندیشه و تمایل به یادگیری و تلاش برای یادگیری، اشاره دارد. جز عاطفی به لذت بردن دانش‌آموز و علاقه به چالش‌های مربوط به مدرسه و تمایل به انجام تکالیف مدرسه اشاره دارد و در نهایت جز رفتاری مدرسه به تلاش‌های دانش‌آموزان و حرکات آنان که مطابق با قوانین مدرسه باشند، اشاره دارد. این اجزای مختلف، اشتیاق به مدرسه را توصیف می‌کنند و با یکدیگر همپوشانی دارند (آپلتون^۳ و همکاران، ۲۰۰۸؛ قدمپور و همکاران، ۱۳۹۶). در ارتباط با ابعاد اشتیاق تحصیلی و با توجه به بررسی‌های صورت گرفته می‌توان ابعاد اشتیاق را بصورت ذیل هم بیان نمود: اشتیاق تحصیلی سازه‌ای چند بعدی و بسیار پیچیده است که متشکل از ابعاد مختلف شناختی، عاطفی یا انگیزشی و رفتاری است. در برخی دیگر دو بعد سازنده یعنی بعد رفتاری و بعد روانشناختی عنوان کرده‌اند. اما اغلب محققین اشتیاق تحصیلی را شامل سه جزء رفتاری (مانند رفتار مثبت، تلاش و مشارکت)، شناختی (مانند خودتنظیمی، اهداف یادگیری و سرمایه‌گذاری در یادگیری) و عاطفی شامل علاقه تعلق و نگرش مثبت درباره یادگیری) می‌دانند (محمودی و همکاران، ۱۳۹۹). در یک تقسیم‌بندی دیگر، اشتیاق تحصیلی شامل سه بعد جذب، نیرومندی و وقف خود است. ویژگی برجسته جذب که به تمرکز و غرق شدن در فعالیت‌های تحصیلی اشاره دارد، این است که وقت برای فراگیر سریع می‌گذرد، به طوری که فرد گذر زمان را تشخیص نمی‌دهد و به سختی می‌تواند از کار خود جدا شود. بعد نیرومندی، به سطوح بالای انرژی و خاصیت ارتجاعی بودن ذهن فراگیر هنگام انجام امور درسی که دانش‌آموز طی آن، تلاش قابل ملاحظه‌ای در انجام تکالیف خود نشان می‌دهد، اشاره دارد. سومین مولفه اشتیاق تحصیلی، وقف خود در فعالیت تحصیلی است که با درگیری شدید روانی شخص نسبت به وظایف تحصیلی مشخص می‌شود. این بعد نوعی دل‌بستگی تحصیلی است و به عنوان درجه‌ای که فرد از لحاظ روانی خود را وابسته و متعهد به امور تحصیلی خود می‌داند، تعریف شده است (شکری و همکاران، ۱۳۹۸).

۱-۲-۲- احساس تعلق به مدرسه

احساس تعلق در درجه نخست به معنای خاص و متمایز بودن، ثابت و پایدار ماندن، تداوم داشتن و به جمع تعلق داشتن است. به عبارت روشن‌تر، انسان‌ها با احساس تعلق داشتن به جمع، امنیت و آرامش لازم را برای زندگی کسب می‌کنند (محمودی و همکاران، ۱۳۹۹). واژه‌های معادل احساس تعلق به مدرسه عبارتند از: دل‌بستگی به مدرسه، پیوند با مدرسه، مشارکت در مدرسه، جامعه مدرسه‌ای (نامدار و همکاران، ۱۳۹۹). احساس تعلق به مدرسه به عنوان یک حالت روانشناختی است که در آن دانش‌آموزان احساس می‌کنند خود و دیگر دانش‌آموزان مورد مراقبت و حمایت از طرف مدرسه هستند. عبارت دیگر، احساس تعلق به مدرسه را احساس دانش‌آموزان از مورد احترام واقع شدن و احساس راحتی در مدرسه می‌دانند و نشان دهنده توصیف روابط دانش‌آموزان با مدرسه است (ابراهیمی و خلعتبری، ۱۳۹۹). گریف گرین^۴ (۲۰۰۸) احساس تعلق به مدرسه را به عنوان کیفیت ارتباط و احساس همبستگی دانش‌آموزان با همکلاسی‌ها و معلمان خود تعریف کرده است. گودنوو^۵ (۱۹۹۳) احساس تعلق به مدرسه را به عنوان

1. Fredricks, Blumenfeld & Paris

2. Saklofske

3. Appleton

4. GriffGreen

5. Goodenow

احساس پذیرش، احترام و حمایت محیط مدرسه از دانش آموز تعریف می‌کند و همچنین ویت‌لاک^۱ (۲۰۰۶) احساس تعلق به مدرسه را به عنوان یک حالت روانشناسانه می‌داند که در آن دانش آموزان از جانب بزرگترها و کسانی که مسئولیت تصمیم‌گیری را بر عهده دارند احساس ایمنی و اطمینان می‌کند (ابوالقاسمی نجف آبادی و همکاران، ۱۳۹۳). در رویکرد زیست بوم‌شناسانه یا مبتنی بر بعد اجتماعی احساس تعلق به صورت عمومی عبارت است از: توصیف کیفیت ارتباطات در سطح جامعه و به صورت اختصاصی احساس تعلق به مدرسه به عنوان دیدگاه افراد که باعث افزایش پیوند آنها با محیط مدرسه می‌شود، تعریف می‌گردد. رویکرد دیگر، رویکرد روانشناسی به احساس تعلق به مدرسه است که احساس تعلق به مدرسه را به عنوان یک حالت روانشناسی عنوان می‌کند که در آن دانش آموزان احساس کنند خود و دیگر دانش آموزان مورد مراقبت و حمایت از طرف مدرسه هستند. بر اساس این رویکرد هنگامی که دانش آموزان با قوانین سختگیرانه از طرف مدرسه روبه‌رو شوند و با اولین خطا در مدرسه تنبیه یا حتی اخراج شوند دارای احساس تعلق کمتری نسبت به دانش آموزانی هستند که در مدارس آسان‌گیر می‌باشند. با توجه به این رویکرد فردی دارای احساس تعلق به مدرسه می‌باشد که روابط خوبی با همسالان و معلمان در مدرسه داشته باشد (نلی و فیکلی^۲، ۲۰۱۴؛ نامدار و همکاران، ۱۳۹۹). تعلق به مدرسه عبارت است از: اینکه دانش آموزان چه احساسی نسبت به مدرسه خود دارند و تعلقی که با همسالان، معلمان و کادر آموزشی مدرسه برقرار می‌کنند چگونه است.

۱-۲-۳- خودکارآمدی تحصیلی

خودکارآمدی تحصیلی به ادراک فرد در ارتباط با شایستگی، قابلیت یا درگیری و عملکرد وی در انجام وظایف و تکالیف آموزشی اشاره دارد (بدل، ۲۰۱۵؛ فاروقی و همکاران، ۱۳۹۹). آلتون سوی و همکاران (۲۰۱۰) خودکارآمدی تحصیلی را از مفاهیم مرتبط با آموزش می‌دانند که به باور دانش‌آموز، راجع به توانایی رسیدن به مقطع معینی از تکلیف اشاره دارد؛ در این راستا، الیاس (۲۰۰۸) خودکارآمدی تحصیلی را اعتماد دانش‌آموز نسبت به توانایی خود برای موفقیت در تکالیف مشکل می‌داند (نیرومندعلی‌بابالو، ۱۳۹۷). در نظام بندورا، منظور از خودکارآمدی احساسات شایستگی، کفایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی است. خودکارآمدی به عنوان یک عامل انگیزشی فعال کننده، نیرودهنده، نگهدارنده و هدایت کننده رفتار به سوی هدف تعریف شده است. خودکارآمدی به باور دانش‌آموزان درباره توانایی‌های خود برای فهمیدن یا انجام دادن تکالیف درسی دلالت دارد. افرادی که خودکارآمدی قوی دارند معتقدند که می‌توانند به طور مؤثر بر رویدادها و شرایطی که مواجه می‌شوند، برخورد نمایند؛ از آنجایی که آنها در غلبه بر مشکلات انتظار موفقیت دارند، در تکالیف استقامت کرده و اغلب در سطوح بالایی عمل می‌کنند. افرادی که خودکارآمدی ضعیف دارند، احساس می‌کنند که در اعمال کنترل بر رویدادهای زندگی درمانده و ناتوان‌اند. آنان معتقدند هر تلاشی که می‌کنند، بیهوده است. هنگامیکه آنان با موانعی روبرو می‌شوند، اگر تلاش‌های اولیه آنان در برخورد با مشکلات بی‌نتیجه باشند، سریعاً قطع امید می‌کنند (جنابادی و سارانی، ۱۳۹۸). خودکارآمدی به عنوان یک عامل انگیزشی، منجر به افزایش عملکرد تحصیلی و کاهش استرس، کوشش و پافشاری در انجام تکالیف، به کارگیری راهبردهای شناختی و فراشناختی، خودسازمان‌دهی، پایداری در رویارویی با دشواری‌ها می‌گردد. بندورا معتقد است که باور دانش‌آموزان نسبت به خودکارآمدی‌شان می‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای بر یادگیری و انگیزش درونی و موفقیت‌های تحصیلی تأثیر مستقیم بگذارد (فاروقی و همکاران، ۱۳۹۹).

بررسی‌ها نشان می‌دهد که بین احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد اما پژوهشی که به بررسی قدرت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی پرداخته است، کم است. به همین دلیل، به پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام گرفته است و به صورت مستقیم و غیرمستقیم با موضوع پژوهش حاضر ارتباط دارند اشاره می‌شود. صیادی و سلیمانی (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه میان خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی با توجه به نقش میانجی خودتنظیمی در میان دانشجویان رشته زبان انگلیسی» نشان دادند که خودکارآمدی تحصیلی با ضریب ۰/۴۷، اشتیاق تحصیلی را به طور مستقیم تبیین می‌کند. فاروقی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان «نقش احساس تعلق به مدرسه در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان» بین متغیرهای تعلق به مدرسه، اشتیاق تحصیلی و خودکارآمدی همبستگی معنادار و مثبتی وجود دارد. ابعاد تعلق به مدرسه در مجموع ۰/۷۱ از تغییرات اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند. از ابعاد تعلق به مدرسه چهار زیر مقیاس مشارکت، احساس مثبت، تعلق و مشارکت علمی به صورت معنی‌داری اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند. نریمانی و قریب‌بلوک (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «نقش سرمایه‌های روانشناختی، احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی و سازگاری تحصیلی» نشان دادند که بین اشتیاق تحصیلی و سازگاری روانشناختی با سرمایه‌های روانشناختی، احساس تعلق به مدرسه خودکارآمدی رابطه مثبت معنی-

1. Whitlock

2. Neely & Faici

داری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که سرمایه‌های روانشناختی و خودکارآمدی ۳۱ درصد از تغییرات مربوط به اشتیاق تحصیلی را به طور معناداری پیش‌بینی می‌کنند. جناآبادی و سارانی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «اثر بخشی آموزش خودکارآمدی بر کمک‌طلبی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان» نشان دادند که آموزش خودکارآمدی بر کمک طلبی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی تأثیر معنی‌داری دارد. جواد علمی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان «مدل علی اشتیاق تحصیلی بر اساس خودکارآمدی و کمک‌طلبی با میانجیگری سرزندگی تحصیلی» نشان دادند که خودکارآمدی تحصیلی و کمک طلبی تحصیلی تأثیر مستقیم، مثبت و معنی‌داری بر اشتیاق تحصیلی داشتند. نیرومند علی بابالو (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان «رابطه هیجان‌های تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و تاب آوری تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان» نشان داد که بین خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون آشکار کرد که تقریباً ۶۴ درصد از کل واریانس اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس متغیرهای هیجان‌های تحصیلی (مثبت و منفی)، تاب آوری تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی قابل پیش‌بینی است. همچنین، میخوس^۱ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین تجارب کارآموزی، اشتیاق به تدریس و خودکارآمدی معلم هنگام استفاده از یک برنامه نمونه کار تلفن همراه» نشان دادند که بین تجارب کارآموزی و اشتیاق به تدریس با خودکارآمدی معلمان رابطه معناداری وجود دارد. لازاریدس^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «خودکارآمدی و اشتیاق معلم: رابطه با تغییرات در کیفیت تدریس درک شده توسط دانش‌آموز در آغاز آموزش متوسطه» نشان دادند که بین خودکارآمدی و اشتیاق معلم رابطه معناداری وجود دارد. اولیور^۳ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان «خودکارآمدی دانش‌آموز، مشارکت در کلاس درس و پیشرفت تحصیلی: مقایسه سه چارچوب نظری» نشان دادند که بین خودکارآمدی دانش‌آموز، مشارکت در کلاس درس و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ژانگ (۲۰۱۳) در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی تأثیرات اشتیاق مربی بر مشارکت کلاسی، جهت‌گیری هدف یادگیری و خودکارآمدی تحصیلی» نشان دادند که بین اشتیاق مربی بر مشارکت کلاسی، جهت‌گیری هدف یادگیری و خودکارآمدی تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج ضریب رگرسیون نشان داد که ۲۳ درصد از تغییرات اشتیاق مربی توسط مشارکت کلاسی و خودکارآمدی تحصیلی پیش‌بینی می‌شود.

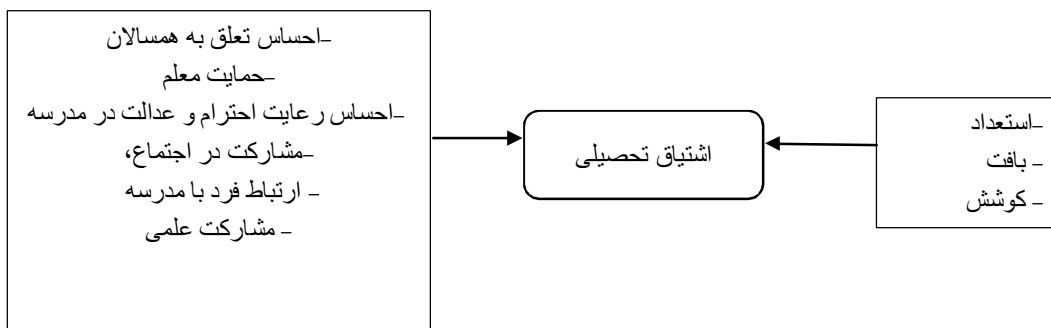
بر اساس شواهد تجربی موجود که در بالا به آن اشاره گردید، به نظر می‌رسد که نقش احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی در شکل‌گیری انگیزه و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان پررنگ باشد. از این رو فرضیه‌های پژوهش به شکل زیر قابل تصور است:

۱. بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

۲. بین خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

۳. احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی می‌توانند پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان باشند.

در ادامه با توجه به مبانی نظری و پیشینه تجربی تحقیق در نهایت مدل مفهومی تحقیق به صورت زیر آمده است:

1. Michos

2. Lazarides

3. Olivier

نمودار شماره ۱. مدل مفهومی تحقیق

۲- روش شناسی

تحقیق حاضر، به لحاظ هدف جزو تحقیقات کاربردی و از لحاظ روش و گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر پایه پنجم و ششم بود که با استفاده از فرمول تاباکینگ ۸۶ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از بین دانش‌آموزان انتخاب شدند که پرسشنامه‌ها بین آنها توزیع گردید. برای تکمیل مبانی نظری از مطالعه کتب، منابع مرجع و دایره‌المعارف و مقالات تخصصی مرتبط با متغیرهای تحقیق استفاده شد و داده‌ها با استفاده سه پرسشنامه استاندارد گردآوری شدند که شرح مختصر آنها در ذیل آمده است:

الف) پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات: این پرسشنامه در سال ۲۰۰۴ توسط بری، بتی و وات تدوین شده است و دارای ۲۷ سوال است که شش بعد احساس تعلق به همسالان، حمایت معلم، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه، مشارکت در اجتماع، ارتباط فرد با مدرسه و مشارکت علمی، است. سوالات بر روی مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم=۵ تا کاملاً مخالفم=۱ قرار دارند. بری و همکاران (۲۰۰۵) پایایی پرسشنامه را از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ و برای مولفه‌های احساس تعلق به همسالان ۰/۷۳، حمایت معلم ۰/۸۹، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه ۰/۷۵، مشارکت کردن در جامعه ۰/۸۴، ارتباط فرد با مدرسه ۰/۶۹ و مشارکت علمی ۰/۷۸ گزارش داده‌اند. روایی همگرا و واگرایی مقیاس احساس ارتباط با مدرسه از طریق اجرای همزمان مقیاس فرسودگی تحصیلی و انگیزش پیشرفت هرنس محاسبه شد. نتایج نشانگر این است که ضریب همبستگی بین مقیاس احساس ارتباط با مدرسه و فرسودگی تحصیلی برابر ۰/۵۶- است؛ بنابراین رابطه منفی معناداری بین این دو مقیاس وجود دارد و این مسئله روایی و اگرایی مقیاس احساس ارتباط با مدرسه را تأیید می‌کند. در ایران نیز ابراهیمی و خلعتبری (۱۳۹۹) روایی تحلیل عاملی پرسشنامه را تأیید کردند به این صورت که مقادیر نسبت کای اسکور درجه آزادی، شاخص نیکویی برازش، شاخص برازش مقایسه‌ای و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب به ترتیب ۱/۴۲، ۰/۹۷، ۰/۹۳ و ۰/۰۶ به دست آمده است و پایایی آلفای کرونباخ ۰/۷۷ بدست آمده است.

ب) خودکارآمدی تحصیلی مورگان و همکاران: این پرسشنامه توسط مورگان و همکاران در سال (۱۹۸۹) تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۳۰ سوال دارد و سه خرده مقیاس استعداد، کوشش و بافت را می‌سنجد. سوالات بر روی مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم=۵ تا کاملاً مخالفم=۱ قرار دارند. سازندگان آزمون، پایایی آن را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ گزارش کرده‌اند. همچنین پایایی خرده مقیاس‌های استعداد ۰/۷۸، بافت ۰/۶۶ و کوشش ۰/۶۶ به دست آورده‌اند. در ایران نیز حاتم‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ را برای این پرسشنامه گزارش داده‌اند.

ج) پرسشنامه اشتیاق تحصیلی اسکاوفیلی و همکاران: این پرسشنامه توسط اسکاوفیلی و همکاران در سال ۲۰۰۲ تدوین شده است که دارای ۱۷ ماده است و سه خرده مقیاس شوق داشتن به تحصیل (۶ ماده)؛ وقف تحصیل شدن (۳ ماده)؛ و مجذوب تحصیل شدن (۶ ماده) را دربرمی‌گیرد. پاسخ‌های بر روی مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از هرگز=۱ تا همیشه=۵ قرار دارند. سازندگان پایایی کل اشتیاق به تحصیل را ۰/۷۳ به دست آوردند. همسانی درونی ابعاد پرسشنامه برای مقیاس شوق داشتن ۰/۷۸ و وقف تحصیل شدن ۰/۹۱ و برای جذب تحصیل شدن ۰/۷۳ محاسبه شد. برای بررسی اعتبار، اسکاوفیلی و همکاران (۲۰۰۲) رابطه این پرسشنامه را با مقیاس فرسودگی برابر با ۰/۳۸- به دست آوردند. همچنین همه خرده مقیاس‌های فرسودگی با خرده مقیاس‌های اشتیاق تحصیلی رابطه منفی و معنادار داشتند. در پژوهش نعامی و پیریایی (۱۳۹۱) پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای کل پرسشنامه، شوق داشتن، وقف تحصیل شدن و جذب تحصیل شدن به ترتیب برابر با ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۷ و ۰/۸۷ برآورد شده است.

از آنجایی که مقدار ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده پرسشنامه‌ها از حد قابل قبول ($\alpha=0/7$) بیشتر است لذا پایایی ابزارهای اندازه‌گیری تأیید می‌گردد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS ۱۶ در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. در سطح توصیفی از آماره‌های نظیر میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی و در سطح استنباطی از آزمون ماتریس همبستگی بهره گرفته شده است. همچنین برای تعیین میزان و قدرت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی از ضریب رگرسیون مرکزی استفاده شده است.

۳- بحث درباره یافته‌ها

در جدول (۱) شاخص‌های توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف استاندارد، آماره کولموگروف-اسمیرنوف، چولگی و کشیدگی ارائه شده‌اند. با توجه به اینکه مقادیر چولگی و کشیدگی متغیرهای تحقیق در فاصله بین ۲- و ۲+ قرار دارد و مقدار آماره اسمیرنوف-کولموگروف تمام متغیرهای پژوهش بیشتر از میزان خطای قابل پذیرش ($\alpha=0/05$) است در نتیجه نمرات دارای توزیع نرمال می‌باشند.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	آماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری
احساس تعلق به مدرسه	۹۰,۲۳	۱۴,۴۵	-۰,۲۷	-۰,۵۸	۰,۹۲	۰,۳۵
خودکارآمدی تحصیلی	۸۷,۶۵	۱۳,۲۲	۰,۰۲	-۰,۵۹	۰,۵۹	۰,۸۷
اشتیاق تحصیلی	۵۵,۰۴	۱۰,۳۵	-۰,۶۵	۰,۶۲	۰,۸۴	۰,۴۸

فرضیه اول: بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی

متغیرها	رعایت احترام و عدالت	مشارکت در جامعه	حمایت معلم	تعلق به همسالان	ارتباط فرد با مدرسه	مشارکت علمی	اشتیاق تحصیلی
رعایت احترام و عدالت	۱	۰,۶۸	۰,۶۹	۰,۴۹	۰,۴۲	۰,۳۰	۰,۱۶
مشارکت در جامعه	۰,۶۹	۱	۰,۷۱	۰,۵۵	۰,۴۸	۰,۴۷	۰,۱۵
حمایت معلم	۰,۶۸	۰,۷۱	۱	۰,۶۷	۰,۶۸	۰,۵۸	۰,۲۶
تعلق به همسالان	۰,۴۹	۰,۵۵	۰,۶۷	۱	۰,۵۶	۰,۶۶	۰,۲۸
ارتباط با مدرسه	۰,۴۲	۰,۴۸	۰,۶۸	۰,۵۶	۱	۰,۵۹	۰,۳۷
مشارکت علمی	۰,۳۰	۰,۴۷	۰,۵۸	۰,۶۶	۰,۵۹	۱	۰,۱۵
اشتیاق تحصیلی	۰,۱۶	۰,۱۵	۰,۲۶	۰,۲۸	۰,۳۷	۰,۱۵	۱

نتایج تحلیل عاملی نشان داده است که بین مولفه‌های احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P \leq 0/05$)؛ عبارت دیگر هر چقدر احساس تعلق به مدرسه و مولفه‌های آن بیشتر باشد بر میزان اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و بالعکس. همچنین می‌توان گفت از بین مولفه‌های احساس تعلق به مدرسه، مولفه ارتباط با مدرسه رابطه بیشتری با اشتیاق تحصیلی نشان داده است. بنابراین در سطح معناداری ($\alpha=0/05$) فرض H_0 رد می‌شود و با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی

متغیرها	استعداد	باقت	کوشش	اشتیاق تحصیلی
استعداد	۱	۰,۸۱	۰,۸۲	۰,۶۲
باقت	۰,۸۱	۱	۰,۷۴	۰,۵۸
کوشش	۰,۸۲	۰,۷۴	۱	۰,۵۷
اشتیاق تحصیلی	۰,۶۲	۰,۵۸	۰,۵۷	۱

نتایج تحلیل عاملی نشان داده است که بین مولفه‌های خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P \leq 0/05$)؛ عبارت دیگر هر چقدر خودکارآمدی و مولفه‌های آن بیشتر باشد بر میزان اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و بالعکس. همچنین می‌توان گفت از بین

مولفه‌های خودکارآمدی مولفه استعداد رابطه بیشتری با اشتیاق تحصیلی نشان داده است. بنابراین در سطح معناداری $(\alpha=0/05)$ فرض H_0 رد می‌شود و با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت بین خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی می‌توانند پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان باشند.

جدول ۴. خلاصه نتایج رگرسیونی

متغیر پیش‌بین	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای انحراف معیار	آماره دوربین واتسون
احساس تعلق به مدرسه، خودکارآمدی	۰,۶۴	۰,۴۱	۰,۴۰	۸,۰۱	۱,۶۳

مقدار R یا ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰,۶۴ بوده است که نشان دهنده رابطه بین پیشرفت تحصیلی و متغیرهای پیش‌بین است. مقدار ضریب تعیین یا R^2 برابر با ۰,۴۱ بوده و بیانگر این حقیقت است که ۴۱ درصد از تغییرات پیشرفت تحصیلی به متغیرهای تحقیق مربوط است و باقیمانده درصد مربوط به عواملی است که در این تحقیق مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۳۷ بوده که مقدار آن با درجات آزادی تعدیل شده است. مقدار خطای استاندارد برآورد برابر با ۱,۱۰ بوده که قدرت پیش‌بینی رگرسیون را نشان می‌دهد. آزمون دوربین واتسون به عنوان یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون برابر با ۱,۸۴ است که نشان می‌دهد باقیمانده‌ها در رگرسیون مستقل هستند و با توجه به اینکه توزیع خطاها تقریباً نرمال است، پس می‌توان از رگرسیون روش مرکزی استفاده کرد.

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری
رگرسیونی	۳۷۸۵,۲۱۹	۲	۱۸۹۲,۶۰۹	۲۹,۵۱۳	۰,۰۰۰
باقیمانده	۵۳۲۲,۵۹۵	۸۳	۶۴,۱۲۸		
کل	۹۱۰۷,۸۱۴	۸۵			

جدول (۵) تجزیه واریانس نیز معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را نشان داده که سطح معناداری آن را تأیید می‌کند. اعداد ارائه شده در جدول آنالیز واریانس نشان می‌دهد که مقدار F یعنی نسبت متوسط واریانس رگرسیون به متوسط واریانس باقیمانده برابر با ۲۹۵۱۳ بوده و با درجه آزادی ۲ و سطح معناداری ۰,۰۰۰ به احتمال بیش از ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که مدل رگرسیون با مجموعه متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک از نیکویی برازش خوبی برخوردارند و تغییرات تبیین شده توسط مدل واقعی بوده و ناشی از شانس و تصادف نیست.

جدول ۶. ضرایب رگرسیونی مولفه‌های یادگیری مشارکتی با پیشرفت تحصیلی

متغیرها	ضریب رگرسیون	خطای استاندارد	وزن بتا	آزمون t	سطح معناداری
مقدار ثابت	۸,۱۷	۶,۹۶		۱,۱۷	۰,۲۴
احساس تعلق به مدرسه	۰,۰۴۸	۰,۰۶	۰,۰۷	۰,۷۶	۰,۴۴
خودکارآمدی	۰,۴۸	۰,۰۷	۰,۶۲	۶,۹۹	۰,۰۰۰

با توجه به نتایج جدول (۶) می‌توان گفت که متغیر خودکارآمدی ($\beta = 0.62$) می‌تواند پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی باشند و این اعداد نشانگر این می‌باشد که به ازای هر یک واحد تغییر در انحراف معیار خودکارآمدی به اندازه ۰.۰۷، در انحراف معیار متغیر ملاک یعنی اشتیاق تحصیلی تغییر ایجاد می‌شود.

۴- نتیجه گیری

۴-۱- بحث و نتیجه‌گیری

مدارس از جمله محیط‌های اجتماعی بزرگی به شمار می‌روند که دانش‌آموزان از سنین شش یا هفت سالگی در آنها پا می‌نهند و تعاملات اولیه خود را از این مکان آغاز می‌کنند این محیط آموزشی نقش تأثیرگذاری در فرآیند جامعه‌پذیری، آموزش و پرورش دانش‌آموزان خود بر عهده دارد و به هر میزان که آنان در این محیط فعال‌تر و باانگیزه‌تر به فعالیت بپردازند به نتایج مفیدتری دست خواهند یافت. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی انجام شد. یافته‌های فرضیه اول نشان داد که بین احساس تعلق به مدرسه با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته حاضر با یافته‌های فاروقی و همکاران (۱۳۹۹) و نریمانی و قریب‌بلوک (۱۳۹۸) همخوان می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت تعلق به مدرسه، دانش‌آموزان را در یک جریان انگیزشی مثبت درگیر می‌کند به طوری که بچه‌هایی که احساس تعلق بیشتری دارند انگیزه بالاتری برای مشارکت در فعالیت‌های مدرسه دارند و در نتیجه فرصت یادگیری و تجارب موفقیت بالاتری دارند از سوی دیگر عملکرد بهتر در مدرسه حمایت بیشتر از سوی معلمان ایجاد می‌کند که در نتیجه تعلق به مدرسه را ارتقا می‌دهد و به نوبه خود باعث می‌شود دانش‌آموزان تلاش بیشتری برای کسب موفقیت و شوق یادگیری دانش‌آموزانی که احساس تعلق به مدرسه دارند تلاش بیشتری برای یادگیری نشان می‌دهند و در نتیجه موفقیت تحصیلی بیشتری تجربه می‌کنند و همین امر باعث می‌شود فرد نسبت به تحصیل مشتاق باشد. یافته فرضیه دوم نشان داد که بین خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته حاضر با یافته‌های میخوس و همکاران (۲۰۲۲)، لازاریوز و همکاران (۲۰۲۱)، ژانگ (۲۰۱۳)، صیادی و سلیمانی (۱۴۰۱)، جناب‌آبادی و سارانی (۱۳۹۸) و جوادعی علمی و همکاران (۱۳۹۷) همخوان می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت خودکارآمدی با ایجاد باورهای مثبت به افراد کمک میکند که در رویارویی با مشکلات تلاش کنند و هنگامیکه مهارت لازم را ندارند بر یک تکلیف پافشاری کنند، همچنین، قضاوت‌های خودکارآمدی تلاش و پایداری در تکلیف را پیش‌بینی میکنند ازاینرو، افراد خودکارآمد، اشتیاق تحصیلی بیشتری دارند. در تبیین دیگر باید گفت دانشجویانی که احساس خودکارآمدی دارند معمولاً تمایل بیشتری به فعالیتهای کلاسی، پیگیری نقشها و رفتارهای آموزشی دارند؛ این دانشجویان با سطوح بالای خودکارآمدی و اعتمادبه‌نفس، احساس کنترل شخصی و داشتن احساس توانایی فردی ادراک‌شده بیشتر به فعالیتهای آموزشی، تکلیف درسی و روابط دانشجو و دانشگاه توجه میکنند. همچنین، با توجه به اینکه اشتیاق در میان دانشجویان باعث میشود که آنان در چارچوب فعالیتهای آموزشی و علمی رشد پیدا کنند و از حالات منفی مانند فرسودگی تحصیلی رهایی یابند، لذا میتوان اظهار داشت که خودکارآمدی تحصیلی بر اشتیاق آموزشی و تحصیلی تأثیر مثبتی داشته و عاملی برای برنامهریزی و کنترل دانشجویان در جهت مداومت و ممانعت از حواسپرتی جهت انجام تکالیف است. یافته سوم پژوهش نشان داد که خودکارآمدی می‌تواند پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی باشد. یافته حاضر با یافته‌های نیرومند علی بابا (۱۳۹۷) و نریمانی و قریب‌بلوک (۱۳۹۸) همخوان می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت بر گفته زیمرمن (۲۰۰۸) استناد نمود که مطابق گفته وی باورهای خودکارآمدی بر روی تصمیم‌گیری‌های شخص در مورد این که تکلیفی را انجام دهد، بر روی سطوح تلاش مورد نیاز برای انجام آن تکلیف و پایداری و پشتکار او در کامل کردن آن تکلیف، تأثیر می‌گذارد. فراهم نمودن بستر و محیط‌های آموزشی دلگرم کننده و حمایتی که روحیه مثبت‌نگری دانش‌آموزان را ارتقاء دهد، می‌تواند پیامدهای مثبتی از جمله افزایش انگیزه و اشتیاق تحصیلی برای دانش‌آموزان به همراه داشته باشد

۴-۲- محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهشی

پژوهش حاضر مانند اکثر پژوهش‌هایی که در علوم رفتاری صورت می‌گیرد با محدودیت‌هایی در روش‌شناسی، جامعه، فرآیند پژوهش و نتایج آن همراه بود که شناخت آنها، جهت انجام پژوهش‌های بعدی و تلاش برای کاهش یا رفع این محدودیت‌ها، منطقی به نظر می‌رسد که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی که در چنین ابزارهایی ممکن است افراد مسئولانه پاسخ ندهند و از این لحاظ میزان دقت و صحت پاسخ‌های آزمودنی‌ها قابل کنترل پژوهشگر نبود. همچنین، برای سنجش متغیرها از پرسشنامه‌های احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات (۲۰۰۴)، خودکارآمدی مورگان و همکاران (۱۹۸۹)، اشتیاق تحصیلی اسکوافیلی و همکاران (۲۰۰۲) استفاده گردید که ممکن است ملاحظات مربوط به تفاوت‌های فرهنگی در آن، مورد توجه قرار نگرفته باشد. همچنین، ناتوانی در کنترل برخی متغیرهای مزاحم و عوامل فردی مانند پایگاه

اقتصادی-اجتماعی و ... از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر بود. از این رو به محققین آینده پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی از مطالعات طولی و روش‌های کیفی و با در نظر گرفتن سایر عوامل موثر بر متغیرهای پژوهش استفاده شود.

منابع

- ابراهیمی، نیره؛ خلعتبری، جواد. (۱۳۹۹). پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی بر مبنای درگیری تحصیلی با نقش واسطه‌ای احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان. فصلنامه رویش روان‌شناسی، سال ۹، شماره ۷، ۱۲۸-۱۱۹.
- ابوالقاسمی نجف آبادی، مهدی؛ میرالی‌رستمی، ام‌کلثوم؛ شیخی‌فینی، علی‌اکبر. (۱۳۹۳). تأثیر روش تدریس یادگیری مشارکتی جیکساو بر احساس تعلق به مدرسه در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان نجف آباد. مجله پژوهش‌های برنامه درسی، دوره ۴، شماره ۱، ۳۵-۲۳.
- جناآبادی، حسین؛ سارانی، فهیمه. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر کمک‌طلبی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان. مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی، سال ۱، شماره ۳۶، ۲۸-۱.
- جوادی‌علمی، لیلا؛ اسدزاده، حسن؛ دلاور، علی؛ درتاج، فریبرز. (۱۳۹۷). مدل علی اشتیاق تحصیلی بر اساس خودکارآمدی و کمک‌طلبی با میانجیگری سرزندگی تحصیلی. مجله تحقیقات علوم رفتاری، سال ۱۶، شماره ۲، ۱۶۷-۱۶۲.
- شکری، مهدی؛ زاهدبایلان، عادل؛ رضایی‌شریف، علی. (۱۳۹۸). مقایسه اشتیاق تحصیلی، خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی تحصیلی در بین دانش‌آموزان تیزهوش دختر و پسر. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، جلد ۱۸، شماره ۷۱، ۱۲۱-۱۰۲.
- صیادی، یاسر؛ سلیمانی، حبیب. (۱۴۰۱). بررسی رابطه میان خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی با توجه به نقش میانجی خودتنظیمی در میان دانشجویان رشته زبان انگلیسی. فصلنامه تدریس پژوهی، سال ۱۰، شماره ۱، ۸۱-۱۰۶.
- فاروقی، پریا؛ پورشالچی، حسام؛ اسمخانی اکبری‌نژاد، هادی. (۱۳۹۹). نقش احساس تعلق به مدرسه در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان. فصلنامه رفاه پژوهشی، سال ۲۰، شماره ۷۸، ۱۹۷-۱۷۹.
- قدم‌پور، عزت‌اله؛ قاسمی پیربلوطی، محمد؛ حسونند، باقر؛ خلیلی گشنیگانی، زهرا. (۱۳۹۶). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، سال ۸، شماره ۲۹، ۱۸۴-۱۶۷.
- محمودی، زهرا؛ ماهینی، فاتحه؛ شهینایی، عیسی. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر برنامه درسی پنهان بر اشتیاق تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان چهارم تا ششم ابتدایی بوشهر. فصلنامه ایده‌های نوین روان‌شناسی، دوره ۷، شماره ۱۱، ۲۳-۱.
- میخک، آزاده؛ مرادی، اعظم. (۱۴۰۱). بررسی مقایسه‌ای اثربخشی مشاوره تحصیلی مبتنی بر عوامل موفقیت تحصیلی ذهنی و عوامل موفقیت تحصیلی عینی بر انگیزش تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی. مجله پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال ۵، شماره ۴۷، ۲۴-۱. نامدار، امیر؛ کریمی، سارا؛ ضیائی، گیتی؛ عباسی، نازنین‌زهرا. (۱۳۹۹). تأثیر آموزش مشاوره تحصیلی گروهی بر احساس تعلق به مدرسه و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان. فصلنامه رویش روان‌شناسی، سال ۹، شماره ۷، ۸۴-۷۷.
- نریمانی، محمد؛ اسرافیلی، هاجر. (۱۳۹۷). رابطه احساس تعلق به مدرسه، اشتیاق تحصیلی و هیجان تحصیلی با بهزیستی مدرسه در دانش‌آموزان. رابطه احساس تعلق به مدرسه، اشتیاق تحصیلی و هیجان تحصیلی با بهزیستی مدرسه در دانش‌آموزان. اولین همایش ملی مدرسه فردا.
- نریمانی، محمد؛ قریب‌بلوک، معصومه. (۱۳۹۸). نقش سرمایه‌های روان‌شناختی، احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق تحصیلی و سازگاری تحصیلی. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، سال ۱، شماره ۲، ۱۴-۱.
- نیرومندی‌بابالو، فاطمه. (۱۳۹۷). رابطه هیجان‌های تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی.
- هاشم‌زاده، امیر؛ حاتمی، حمیدرضا؛ بنی‌جمالی، شکوه‌السادات؛ اسدزاده، حسن. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی بر تاب‌آوری تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه. ماهنامه علوم روان‌شناختی، دوره ۲۱، شماره ۱۱۲، ۷۷۹-۷۶۷.

Dinçer, S., & Doğanay, A. (2017). The effects of multiple-pedagogical agents on learners' academic success, motivation, and cognitive load. *Computers & Education, 111*, 74-100.

- Lazarides, R., Fauth, B., Gaspard, H., & Göllner, R. (2021). Teacher self-efficacy and enthusiasm: Relations to changes in student-perceived teaching quality at the beginning of secondary education. *Learning and Instruction*, Vol. 73, 1-10.
- Michos, K., Cantieni, A., Schmid, R., Müller, L., & Petko, D. (2022). Examining the relationship between internship experiences, teaching enthusiasm, and teacher self-efficacy when using a mobile portfolio app. *Teaching and Teacher Education*, Vol. 109, 1-13.
- Olivier, E., Archambault, I., De Clercq, M., & Galand, B. (2019). Student Self-Efficacy, Classroom Engagement, and Academic Achievement: Comparing Three Theoretical Framework. *Journal of Youth and Adolescence*, Vol. 48, 326-340.
- Zhang, Q. (2014). Assessing the Effects of Instructor Enthusiasm on Classroom Engagement, Learning Goal Orientation, and Academic Self-Efficacy. *Communication Teacher*, Vol. 28, No. 1, 44-56.

Prediction of academic enthusiasm based on feeling of belonging to school and academic self-efficacy in fifth and sixth grade students

Seddiqa usefali, Farideh Bekdelo, Mehrdad Jafari, Zahra Azizi, Ata Jafari

Abstract

The aim of the present study was to predict academic enthusiasm based on the sense of belonging to school and academic self-efficacy of fifth and sixth grade students. The research method is descriptive-correlation type and its statistical population included all the fifth and sixth grade students of Kedar city, 85 people were selected as a sample using the smoking formula with the cluster sampling method. In order to collect data, three standard questionnaires of sense of belonging to the school were used by Berry, Betty and Watt (2004), academic self-efficacy by Morgan et al. (1984), and academic enthusiasm by Scoufilli et al. Descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (factor analysis and regression coefficient) were used to analyze the data. The findings showed that there was a positive and significant relationship between the feeling of belonging to the school and its components with academic enthusiasm ($p \geq 0.05$). Also, there was a positive and significant relationship between self-efficacy and its components with academic enthusiasm ($p \geq 0.05$). The regression coefficient results also showed that academic self-efficacy was a stronger predictor for academic enthusiasm ($p \geq 0.05$).

Key words: sense of belonging to school, academic self-efficacy, academic enthusiasm.